

چکیده فارسی

مقدمه:

در شرایط فعلی که تلاش برای مشارکت فعالانه بیماران در فرایند مدیریت درمان، در کنار استفاده روزافزون از فناوری، به یکی از رویکردهای نظام سلامت برای افزایش بهره‌وری و کاهش هزینه‌های سلامت تبدیل شده است، ارائه منابع آموزشی به بیماران رویکرد مناسبی برای افزایش دانش و توانمندی آنها است. در سطح دنیا تعداد محدودی نظام‌های آنلاین معتبر ارائه منابع آموزش به بیمار غالباً به زبان انگلیسی وجود دارند. اما با وجود تمایل برای استفاده از منابع آنلاین، محدودیتهای زبانی، فرهنگی و اجتماعی جوامع مختلف برای استفاده از نمونه‌های خارجی، در کنار محدودیتهای منابع سنتی فعلی، لزوم ایجاد یک نظام ملی ارائه منابع آموزش به بیماران را بیش از گذشته نمایان می‌کند. این پژوهش با هدف ارائه الگوی پیشنهادی برای نظام تامین و پشتیبانی اطلاعات آموزش بیماران بر اساس نمونه‌های مشابه و همچنین نیازهای ارائه‌دهندگان و استفاده‌کنندگان از منابع اطلاعات آموزش بیمار در ایران انجام شد.

روش پژوهش:

پژوهش حاضر یک مطالعه ترکیبی توصیفی تحلیلی و کاربردی است که در پنج مرحله کلی انجام شد: در مرحله اول بر اساس مطالعه میدانی و مشاهده نظام‌های اطلاعاتی منتخب در کشورهای آمریکا، برزیل، انگلستان و عربستان سعودی، ویژگیهای مورد نظر مشخص شد. در مرحله دوم و سوم نظرات بیماران و متخصصان حوزه‌های مرتبط با آموزش بیمار با استفاده از مصاحبه گردآوری شد و سپس داده‌های کیفی بدست آمده بصورت جداگانه مورد تحلیل تماتیک قرار گرفت و مولفه‌های نظام پیشنهادی استخراج شد. در مرحله چهارم با استفاده از مجموع داده‌های بدست آمده از مراحل قبلی، با تشکیل جلسات نشست محدود خبرگان الگوی پیشنهادی تدوین شد. نهایتاً در مرحله پنجم، اعتبارسنجی با استفاده از تکنیک دلفی در طی دو مرحله انجام و الگوی پیشنهادی مشخص شد.

یافته‌ها:

با بررسی پنج نظام اطلاعاتی منتخب، مولفه‌های ساختاری، ویژگیهای رابط کاربری، و ویژگیهای برجسته محتوای اطلاعاتی استخراج شدند. سپس بر اساس نظرات بیماران پنج بعد اصلی شامل 13 مقوله اصلی و 38 مقوله فرعی و بر اساس نظرات متخصصان حوزه‌های مرتبط با آموزش بیماران، چهار بعد اصلی، 9 مقوله اصلی و 30 مقوله فرعی شناسایی شدند. از مجموع مولفه‌های بدست آمده و بعد از برگزاری نشست خبرگان، الگوی پیشنهادی اولیه تدوین شد. این الگو شامل سه لایه ورودی، پردازش و خروجی بوده و در لایه ورودی آن 34 مولفه در محورهای سرمایه انسانی، تجهیزات، سازمان، منابع مالی و منابع اطلاعات قرار گرفتند. همچنین 17 مولفه در لایه پردازش در قالب محورهای حمایت، رابط کاربری و مدیریت داده‌ها وارد شدند و 15 مولفه در لایه خروجی در قالب محورهای بازاریابی، تجربه کاربری و راهنمای آموزش بیمار جای گرفتند. همچنین 13 مولفه در ارتباط با نحوه نمایش الگوی نظام، 23 مولفه مربوط به اجزای نمایش محتوا، و 25 مولفه مربوط به امکانات رابط کاربری الگوی پیشنهادی شناسایی شدند. پس از اعتبارسنجی الگوی اولیه، نهایتاً 17 مولفه حذف و مابقی مورد تأیید واقع شدند. طبق ساختار الگوی پیشنهادی، لازمه ایجاد چنین نظامی بهره‌گیری از سرمایه انسانی متخصص، تجهیزات مورد نیاز، تشکیل سازمان و روابط سازمانی مناسب، تامین منابع مالی و منابع اطلاعاتی خواهد بود. همچنین موفقیت این نظام در نیل به اهداف خود، نیازمند حمایت از طریق سیاستگذاری مناسب و رفع چالشهای پیش رو بمنظور جذب حمایت‌های حقوقی و حقیقی، مدیریت داده‌ها بمنظور پردازش و بومی‌سازی اطلاعات، و ایجاد رابط کاربری متناسب با معیارهای موجود خواهد بود. علاوه بر آن نظام پیشنهادی در سه محور اصلی تعامل با جامعه هدف خود در قالب بازاریابی، تجربه کاربری و ارائه منابع راهنمای آموزش بیمار نقش تاثیرگذار خود را ایفا خواهد نمود.

نتیجه‌گیری:

نتایج این بررسی نشان داد که ایجاد یک نظام معتبر ارائه منابع آموزش به بیماران، یکی از نیازهای مهم نظام سلامت در ایران است. از سوی دیگر با توجه به ظرفیت‌های موجود امکان ایجاد چنین نظامی در شرایط فعلی در وزارت بهداشت وجود دارد و راه‌اندازی آن می‌تواند کمک قابل توجهی به ارتقاء سطح خدمات ارائه شده به بیماران ایرانی داشته باشد. بنابراین لازم است برنامه‌ریزی جامعی در زمینه استقرار این نظام و سیاستگذاری بمنظور بکارگیری متخصصان، فراهم‌آوری بستر ارتباطی، تولید محتوا و اشاعه خدمات این نظام انجام شود.

کلیدواژه‌ها:

آموزش بیماران، نظام اطلاع‌رسانی، نظام تامین و پشتیبانی اطلاعات آموزش بیماران در ایران

